

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet (Gross): Hovedsædet for dette Lovforslag antager jeg maa søges deri, at det er Meningen at skaffe et større Antal af Husmandslodder til Stede. Der er ganske vist i Forslagets § 2 et Ord, som indeholder i alt Fald Muligheden af, at man kunde faa en hel Del andre Djemed med ind derunder, for saa vidt som der i første Linie bruges Udtrykket: „skal i Reglen udskyttes til Husmandslodder . . .“, det Jordtilliggende, som man nu skaffer sig paa denne Maade. Det synes altsaa, at derunder skjuler sig Muligheden af forskellige andre Benyttelser, eller Muligheden af andre Djemed. Det vil jeg under alle Omstændigheder anse for meget farligt; for naar man skal vurdere den Interesse, som her kræver et Offer, maatte man jo vide nøjagtig, hvad det er for andre Interesser, for hvilke der skal bringes et Offer, og det er man ikke i Stand til efter et saa vagt, almindeligt Udtryk som disse Ord: „i Reglen“. Men jeg ved ikke, om det har sigtet til noget særligt, eller maatte kun til det, at ikke altid den Jord, man skaffer sig fra Præstegaardene paa den Maade, egner sig til Husmandslodder — og det erkender jeg, det vil ikke altid være Tilfældet — men saa mener jeg rigtignok, hvad jeg senere skal komme til at omtale, at saa skal man slet ikke forlange Jorderne afhændede fra Præstegaardene, men bevare dem for disse. Men under alle Omstændigheder er dette noget underordnet; Hovedsagen er — deri antager jeg ikke, at jeg tager fejl — at Meningen er denne: fra Præstegaardens Tilliggende at skaffe Jord til Husmandslodder; og ganske i Almindelighed taget kan jeg udtale, at jeg for mit Bedkommende ikke har noget imod, at der træffes særlige Foranstaltninger i dette social-økonomiske Djemed, som den ærede Forslagsstiller, der havde Ordet, udtrykte sig. Derjom Tingene kunde blive enige om, at der er Trang til ved særlige Lovforanstaltninger at skaffe Husmandslodder til Stede, saa mener jeg, at det er en Tanke, som der ikke kan være nogen principiel Indvending imod i sin Almindelighed. Ganske vist tror jeg rigtignok, at man der tillige vil komme til at overveje, om dette Lovforslag, her ikke forfølger Djemedet noget for vidt, om man ikke saa at sige forcerer det, og om det ikke vilde være naturligere at indskrænke de Tilfælde, hvor man ved særlig Lov paa en eller anden Maade vil begunstige dette Formaal, til saadanne Tilfælde, hvor den paagældende Kommune siger, at der er Trang til det, og udtaler Ønske om det, og ikke forcere det saaledes, som det er

gjort i § 2, 3dje Stykke, nemlig at ogsaa, hvor Kommunen ikke udtaler noget saadant Ønske og ikke finder, at der er Trang til det, skal Præstegaardstilliggende afhændes paa den samme Maade til Husmandslodder. Det mener jeg, at man maa komme til at overveje allerede fra dette Synspunkt, og man vil tillige komme til at overveje et andet Punkt, nemlig om ikke — hvad jeg tror ganske sikkert — Formaalet, naar det skal optaas, maa give Anledning til ikke saa faa, langt mere i det enkelte gaaende Foranstaltninger eller Lovforskrifter for mulig at bevare de udskyttede Husmandslodder som Husbrug. Jeg tror ikke, at det er tilstrækkeligt at udtale det, som det er udtalt i § 2, at de ikke kunne nedlægges eller sammenlægges med anden Jord af større Udtrækning; jeg tror, der maatte en hel Del mere til, særlig naar man lægger Mærke til, at den Jord, der ifølge dette Lovforslag erholdes, er Frijord; men det er jo Meningen at lægge en Tvang paa det, som altsaa nogenlunde svarer til den gamle Forskel, vi have mellem Frijord og Bondejord; jeg mener altsaa, at der er en hel Del yderligere at overveje med Hensyn til, i hvilket Omfang man mener at burde fremme dette Formaal, og hvad yderligere der maatte kræves af Lovforskrifter for at sikre dette Formaalets Opnaaelse, som jeg antager er Hovedsagen. For saa vidt mener jeg altsaa, at Lovforslaget i dette sit Hovedformaal er samstemmende med det Hovedformaal, som laa til Grund for et i forrige Samling indbragt Lovforslag om Kommunernes Bemyndigelse til at erhverve Jord til Husmandslodder til Høvebrug. Dette er noget lignende, og det vil ogsaa erindres, at den Minister, der i forrige Samling udtalte sig med Hensyn til Lovforslaget, ligeledes udtalte sig sympatetisk for Tanken i Almindelighed; men det, hvori dette Lovforslag nu væsentlig afviger fra Forslaget i Fjor, er Maaden, hvorpaa man skaffer sig de Jorder, der saaledes ere bestemte til Husmandslodder; thi medens Forslaget, saaledes som det blev fremfat i Fjor, jo indeholdt en Bemyndigelse til i Almindelighed at skaffe sig Jord hvor som helst fra, eventuelt ved Ekspropriation, altsaa en videre Udvidelse af Loven af 4de Juli 1850, er dette Forslag indskrænket til, at man skaffer sig Jord fra Præstegaardene; derved er det jo blevet, om jeg saa maa sige, en Undtagelseslov; dette Formaalets Opnaaelse gaar ud over enkelte Gjere alene, og der stiller Forholdet sig altsaa saaledes, at medens den enkelte Gjer, naar han gif ind under den almindelige Regel, selvfølgelig maatte underkaste sig de almindelige Vilkaar, som Lovgivningsmagten bød, og ikke kunde beklage sig, naar